

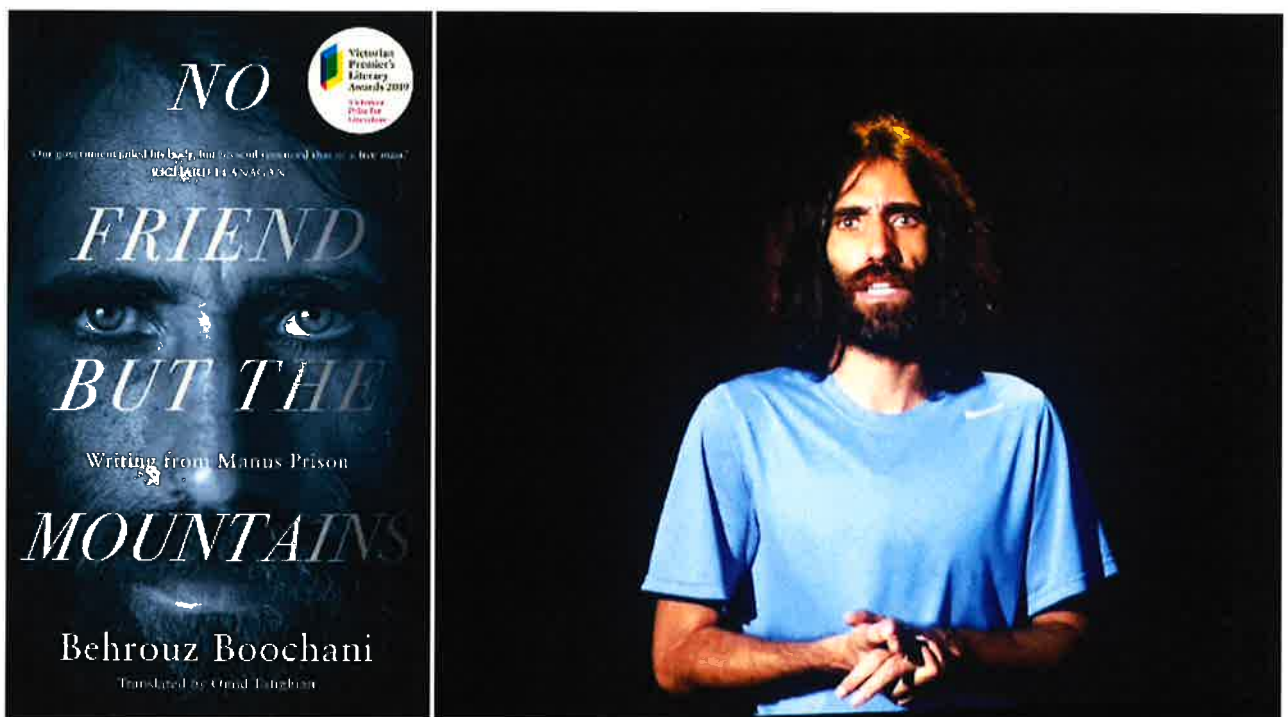
Transit magasin

DET GLOBALE PERSPEKTIVET

BØKER

Boken ble skrevet på mobiltelefon, mens forfatteren var internert i en flyktningleir. Nå vinner Behrouz Boochani priser

AV FREDRIK GIERTSEN PUBLISERT 9. JULI 2019 - 08:00 • (SKRIV KOMMENTAR)

SKREVET PÅ MOBILTELEFON UNDER INTERNERING: Nå vinner boka *No Friend but the Mountains* priser og internasjonal oppmerksomhet. Foto omslag: Pan Macmillan Australia. Foto av Boochani: Flickr / Eric Fonacier / CC BY-NC-ND 2.0

Den kurdiske flyktingen Behrouz Boochanis bok *No Friend but the Mountains*, som i sin helhet ble skrevet på mobiltelefon mens forfatteren var internert på en Stillehavsoy, må sies å være blant årets litterære sensasjoner. Han har på kort tid innkassert flere høythengende litterære priser i Australia, et land som ikke vil vite av ham.

«**No Friend but the Mountains**» tar for seg den unge mannens dramatiske flukt fra Irak etter at kontorene til magasinet hans ble stengt av myndighetene, men den handler først og fremst om hans ørkesløse tilværelse som forvist på Manus Island, der australske myndigheter har internert hundrevis av uønskede flyktinger de har plukket opp av havet.

Boken er i utgangspunktet hverken særlig polemisk eller politisk, men den gir en god beskrivelse av en praksis som – med overlegg – er ribbet for humanisme og medmenneskelighet. Boochani kaller dette for det «kyriarkiske system», et begrep som ellers er mest kjent fra feministisk teori, og omhandler psykisk kontroll gjennom å isolere, separere og skape friksjon.

Foruten de åpenbare brudd på menneskerettighetene flyktingene utsettes for – som at de er fengslet uten utsikter til rettslig behandling og ikke innvilges retten til å søke asyl – så blir de utsatt for en rekke dehumaniserende handlinger, som forbud mot å spille kort og å være i besittelse av skrivesaker. Det er fristende å kalle slike regler og innskrenkninger for meningsløse, hvis det ikke var for at det var så tydelig at de var gjennomtenkte, og at de utgjorde deler av en større strategi, hvis mål er å presse dem til å returnere «frivillig» til sine hjemland.

Det som gjorde at Behrouz Boochani – født i 1983 – har gjort seg fortjent til litterære priser fra delstatene Victoria og New South Wales, samt den australske Book Industry Award (ABIA), er først og fremst de ubestridte språklige kvalitetene, men naturligvis også det oppsiktsvekkende som ligger i selve avsløringene, for det er neppe mange hos de australske immigrasjonsmyndighetene som er glade for denne boken.

Selve frambringelsen av materialet må også sies å være forbløffende, for teksten er som sagt blitt til på en mobiltelefon, der Boochani har sendt en rekke tekstmeldinger på kurdisk via WhatsApp til sin oversetter, Omid Tofighian. Han er også blitt publisert i anerkjente aviser som The Guardian og Financial Times, så det hersker liten tvil om hans talent som ordsmed.

Det følgende lakoniske tekstutdraget er ganske typisk for hans filosoferende stil:

«The path of death and the flow of life are both made manifest in our bodies; the empty vessel is subject to destruction. I imagine myself looking back from an unknown place beyond – myself looking back at me. I see a dead body, but with eyes still alert, struggling to survive.»

Boochani skriver fra den andre siden av spekteret enn der litteraturen vanligvis blir skapt.

Disse setningene er hentet fra hans beskrivelse av det andre forsøket på å nå Australia fra Indonesia med båt, etter at det første nær endte med katastrofe som følge av en lekkasje. Men denne gangen har de hellet med seg og blir plukket opp av en britisk tanker, som overleverer dem til et australsk marinefartøy. De blir imidlertid ikke tatt med til fastlandet,

men til Christmas Island, hvorfra de blir sendt til Manus Island, en liten øy like utenfor Papua Ny-Guineas nordkyst.

Her, når reisens strabaser og den umiddelbare livsfare er overstått, går fortellingen over i en ny fase, for nå er det stillstanden, undertrykkelsen og håpløsheten som tar over. Det er køståing foran toalettene og legekantoret, det er piggråder og trange køyesenger, og plastikkbestikk for å forhindre selvmord. Gradvis går det opp for oss at det ligger en monstruøs plan bak det hele.

Men hvem har klekket den ut? Pekefingeren må jo rettes mot de australske myndigheter, men noe av skumleste er hvordan slike «tjenester» – altså drift av flyktningeleire – *outsources* til private selskaper. Samtidig – når hjelpere i Middelhavet kriminaliseres, statsråder ønsker båtflyktninger «good journey» og uredde karikaturtegnere får sparken – virker det som om det dehumaniserende synet på mennesker i nød er et sørgelig tegn i tiden, og at vi ikke helt er stand til å se konsekvensene av våre egne handlinger.

LES OGSÅ: – Hadde jeg visst det jeg vet i dag, hadde vi aldri lagt ut på denne reisen
(<https://transitmag.no/2019/04/09/sitter-australia-pa-losningen-til-flyktningsituasjonen/>)

Andrea Pitzer, som nylig skrev en bok om konsentrasjonsleirenes historie kalt «One Long Night», har i det siste skapt debatt i USA etter en kronikk i New York Times, datert den 21. juni. I den peker hun på likhetene mellom dagens flyktningleire ved den meksikanske grensen og de som fantes i Tyskland på 1930-tallet, med vekt på det at de i begge tilfeller er snakk om massefengslinger på ubestemt tid – uten lov og dom – ut fra hvem man er, og ikke hva man har gjort.

I Bocchanis bok «No Friend but the Mountains» nevnes noen vakter fra et selskap som heter G4S kun i forbifarten, men siden boken har avstedkommet en rekke artikler som ytterligere har undersøkt forholdene på øya, er det blitt satt fokus på at dette med privatisering og *outsourcing* av slike fasiliteter er en global trend.

Wikipedia-siden til G4S, et transnasjonalt sikkerhetsselskap, er faktisk kortere enn den som omtaler «Controversies surrounding G4S», som på sin side er utstyrt med 80 fotnoter som utgjør en nærmest absurd lang liste med beskyldninger om vold, rasisme, barnearbeid, svindel og ulovlig datamanipulasjon, samt brudd på menneskerettigheter og internasjonale reglementer for arbeidsliv. Det er vanskelig å se at slike overdragelser av sensitive oppgaver fra det offentlige til det private dypest sett ikke dreier seg om annet enn en ulykkelig kombinasjon av ansvarsfraskrivelse og profittjag.

Midt i dette bildet sitter Behrouz Boochani – mannen fra fjellene i Kurdistan – fast på Manus Island på sjette året:

«In Fox Prison nearly four hundred people are kept in an area smaller than a football field. The spaces between the rows of rooms and the corridors are streams flowing with disenfranchised men, coming and going from all directions. The atmosphere in the prison is made up of scenes of famished people, provocative and deafeningly

boisterous. [...] Appearances reflect extreme nervousness, gazes perpetually examine the faces and eyes of their counterparts.»

I følge The Guardian har det vært 26 selvmordsforsøk på øya kun siden valget i Australia i mai, som endte med tap for Labor; et ikke spesielt innvandrervennlig parti som imidlertid hadde holdt et ørlite vindu åpent for flyktingene. Det er en høyst påkrevet fortelling, dette, en øyevitneskildring fra noen som virkelig kan kalle seg marginaliserte.

LES OGSÅ: – Hadde jeg visst det jeg vet i dag, hadde vi aldri lagt ut på denne reisen
(<https://transitmag.no/2019/04/09/sitter-australia-pa-losningen-til-flyktningssituasjonen/>)

Denne anmeldelsen er skrevet Fredrik Giertsen — litteraturviter og skribent.